

Sygn. akt III Ca 151/14

POSTANOWIENIE

Dnia 12 listopada 2014 r.

Sąd Okręgowy w Nowym Sączu, Wydział III Cywilny Odwoławczy w składzie

następującym:

Przewodniczący:	SSO Zofia Klisiewicz SSO Agnieszka Skrzekut (sprawozdawca) SSO Tomasz Białka
Protokolant:	staż. Kinga Burny

po rozpoznaniu w dniu 12 listopada 2014 r. w Nowym Sączu

na rozprawie

sprawy z wniosku R. L. i K. L.

przy uczestnictwie (...) S.A. Oddział w K.

o ustanowienie służebności przesyłu

na skutek apelacji wnioskodawców

od postanowienia Sądu Rejonowego w Nowym Sączu

z dnia 14 października 2013 r., sygn. akt I Ns 1460/11

p o s t a n a w i a :

1. oddalić apelację;

2. orzec, że wnioskodawcy i uczestnik ponoszą koszty postępowania apelacyjnego związane ze swym udziałem w sprawie.

Sygn. akt III Ca 151/14

UZASADNIENIE

Wnioskodawcy K. L. i R. L. we wniosku domagali się ustanowienia na nieruchomości stanowiącej dz. ewid. nr (...) własności wnioskodawców położonej w Ł. obj. Kw. (...) na rzecz każdego z właścicieli urządzenia przesyłowego - linii energetycznej zlokalizowanej na w/w działce według oznaczeń dokonanych na mapie biegłego geodety oraz zasądzenia na rzecz wnioskodawców jednorazowego wynagrodzenia za ustanowienie służebności w kwocie 45 144 zł.

Postanowieniem z dnia 14.10.2013 r. Sąd Rejonowy w Nowym Sączu wniosek ten oddalił (pkt I) oraz stwierdził, że wnioskodawcy i uczestnik ponoszą koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie (pkt

II). Nieopłaconymi kosztami sądowymi obciążył wnioskodawców, pozostawiając ich wyliczenie referendarzowi sądowemu (pkt III).

Sąd Rejonowy ustalił, że dz. ewid. nr (...)o pow. 0,28 ha, położona w Ł., objęta jest Kw. nr (...). W dziale II księgi wieczystej jako właściciele figuruje K. L.i R. L.na prawach małżeńskiej wspólności ustawowej na podstawie umowy sprzedaży zawartej w dniu 20.08.2008r., Rep. A nr (...). Decyzją Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w N.z dnia 3.10.1958r. Zakład (...)w T.uzyskał na podstawie art. 35 ustawy z dnia 12.03.1958r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości zezwolenie na budowę linii wysokiego napięcia 110 kV R.- N.przebiegającej zgodnie z wydanym zaświadczeniem lokalizacyjnym nr (...) z dnia 27.02.1958r. Linia ta przebiega niezmiennym szlakiem po działce wnioskodawców nr (...). Linia średniego napięcia R.- R.o mocy 30 kV, przebiegająca m. in. przez działkę (...), wybudowana została w 1949r. Od momentu posadowienia obu linii ich przebieg pozostał niezmienny, a poprzednicy prawni uczestnika utrzymywali m. in. na działce (...)urządzenia energetyczne eksploatując je, dokonując konserwacji, okresowych przeglądów i napraw.

Następcą prawnym Skarbu Państwa w zakresie posiadania i eksploatacji urządzeń przesyłowych było Przedsiębiorstwo Państwowe Zakład (...)utworzone w 1989r. zarządzeniem Ministra Przemysłu nr (...)z 16.01.1989r. Było ono następcą prawnym Skarbu Państwa w odniesieniu m. in. do urządzeń energetycznych. Po przekształceniu przedsiębiorstwa państwowego w spółkę Skarbu Państwa na podstawie zarządzenia Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 20.07.1993r. nr (...) uzyskała ona firmę Zakład (...) S.A.w K.. Spółka ta z dniem 1.07.2004r. na (...) S.A., a od 1.09.2011r. została ona przejęta na podstawie art. 492 k.s.h. przez spółkę noszącą obecnie oznaczenie (...) S.A.

Na nieruchomości wnioskodawców dz. ewid. nr (...)od 1949r. biegnie w stanie niezmiennym linia niskiego napięcia 30 kV, zaś od 1958r. także w stanie niezmiennym linia wysokiego napięcia 110 kV. W latach 1970-1972 linia 30 kV była wyremontowana, wymieniono wówczas słupy drewniane na słupy betonowe, wymieniono też przewody. Co najmniej raz na 5 lat dokonywany jest przegląd obu linii, a w razie potrzeby także konserwacja. W latach 90-tych były malowane słupy wysokiego napięcia przez firmę zewnętrzną wyłonioną na skutek przetargu. Około 3 lata temu zostały wymienione przez uczestnika na słupach linii 110 kV wszystkie izolatory. Poprzednicy prawni wnioskodawców nigdy nie kierowali do uczestnika bądź jego poprzedników prawnych jakichkolwiek roszczeń odnośnie usunięcia linii, jej przebudowy.

Dz. ewid. nr (...) jest zabudowana budynkiem mieszkalnym oraz budynkiem gospodarczym. Wnioskodawcy zakupując nieruchomość w 2008r. zakupili ją zagospodarowaną tak jak jest ona zagospodarowana obecnie. Przez działkę wnioskodawców przechodzą dwie linie przesyłowe - jedna wysokiego napięcia 110 kV z 4 kablami przesyłowymi zawieszonymi na słupach znajdujących się poza działką wnioskodawców i druga średniego napięcia 30 kV z 3 kablami przesyłowymi zawieszonymi na słupach aowych, z których jeden znajduje się na działce wnioskodawców przy południowo - zachodniej granicy działki. Obie linie średniego i wysokiego napięcia biegną równolegle obok siebie w odległości około 10 metrów nad częścią niezabudowaną nieruchomości. W obrębie trasy pasa eksploatacyjnego pod liniami napowietrznymi znajduje się przydomowy ogród oraz plac częściowo utwardzony żwirem. Plan zagospodarowania przestrzennego wprowadza nieprzekraczalną linię zabudowy obejmującą około 2/3 powierzchni działki, która nie może być objęta lokalizacją nowej zabudowy. W strefie tej znajduje się także cały pas technologiczny linii przesyłowych. Zakres przebiegu linii oraz strefy ochronnej oznaczony został na mapie inż. T. J.linia przerywaną koloru czerwonego i punktami A-A1-B-C-D-A i zajmuje obszar około 760 m².

Wynagrodzenie należne wnioskodawcom na wypadek ustanowienia służebności przesyłu szlakiem oznaczonym przez biegłego geodetę wynosi 9 788 zł.

Na podstawie ustaleń jak powyżej uznał Sąd, że wniosek nie zasługuje na uwzględnienie. Za skuteczny ocenił Sąd bowiem podniesiony przez uczestnika zarzut zasiedzenia służebności. W ocenie Sądu spełnione zostały konieczne dla takiego zasiedzenia przesłanki. Poprzednik prawny uczestnika przez wymagany okres czasu korzystał z trwałego i widocznego urządzenia w postaci linii wysokiego napięcia w zakresie treści służebności. Co do koniecznego dla takiego zasiedzenia upływu czasu wskazał Sąd, że nie znajduje tu zastosowania ustawa z dnia 28.07.1990 r. o zmianie ustawy

Kodeks cywilny. Bieg terminu zasiedzenia upłynął bowiem przed dniem wejścia tej ustawy w życie, co umożliwiło zastosowanie krótszych okresów zasiedzenia przewidzianych przez przepisy Kodeksu cywilnego w jego pierwotnym brzmieniu. Mając na względzie, że poprzednik prawny uczestnika nie wykazał aby dysponował zgodą poprzedniego właściciela nieruchomości, jakiej dotyczy wnioski na wybudowanie linii przesyłowej, przyjął Sąd 20 - letni termin biegu zasiedzenia przewidziany w ustawie j/w dla posiadacza w złej wierze i uznał, że do zasiedzenia doszło z dniem 1.01.1985 r. Za bezzasadny ocenił Sąd zarzut zawieszenia biegu terminu przedawnienia wskazując, że wnioskodawcy nie wykazali by ich poprzednicy prawni kwestionowali prawo uczestnika lub jego poprzedników do posadowienia i eksploatacji linii przesyłowej na dz. ewid. (...)

O kosztach orzeczono na zasadzie art. 520 § 1 kpc.

Wnioskodawca postanowienie to zaskarżył w całości apelacją.

Zarzucił naruszenie:

- art. 6 kc w zw. z art. 176 kc w zw. z art. 292 kc przez uwzględnienie zarzutu zasiedzenia podczas gdy zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego (orzeczenie z dnia 20.09.2013 r., sygn. II CSK 10/13) do uznania zasiedzenia służebności przesyłu musi nastąpić formalne przeniesienie posiadania urządzeń przesyłowych, a brak decyzji albo umowy w tym przedmiocie oznacza, że przedsiębiorca nie udowodnił tego przed sądem;

- art. 285 kc w zw. z art. 292 kc przez uznanie, że uczestnik posiada prawo do korzystania z nieruchomości wnioskodawcy, które zostało zasiedziane;

- art. 3 kc przez jego niezastosowanie i uwzględnienie zarzutu zasiedzenia, podczas gdy bieg terminu zasiedzenia służebności przesyłu może biec dopiero od dnia, w którym prawo to zostało ustanowione tj. od dnia 3.08.2008 r.;

- art. 305¹ kc przez nierozpoznanie istoty sprawy i nieustanowienie służebności, w sytuacji gdy uczestnik nie udowodnił nabycia służebności przez zasiedzenie, a zatem korzysta z nieruchomości wnioskodawcy bez podstawy prawnej;

- art. 5 kc przez uwzględnienie zarzutu zasiedzenia, w sytuacji gdy zarzut ten sprzeczny jest z zasadami współzycia społecznego i zmierza do obejścia przepisów prawa dotyczących służebności przesyłu, albowiem po tym jak ustawodawca uregulował służebność przesyłu w ustawie niedopuszczalnym jest nabycie przez przedsiębiorstwo w drodze zasiedzenia służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu;

- art. 292 kc przez jego nieprawidłową wykładnię i uznanie, że doszło do zasiedzenia służebności gruntowej w treści odpowiadającej służebności przesyłu;

- art. 285 § 1 i 2 kc przez jego niewłaściwą interpretację i zastosowanie wykładni rozszerzającej;

- art. 172 § 1 kc przez jego błędne zastosowanie podczas gdy zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 6.05.2009 r., sygn. II CSK 594/08 i wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 25.11.2008 r., sygn. II CSK 346/08 przedsiębiorstwo energetyczne, które nie legitymuje się uprawnieniem do ingerowania w strefę własności nieruchomości dla bieżącego utrzymania urządzeń przesyłowych korzysta z tej nieruchomości w złej wierze.

W oparciu o tak sformułowane zarzuty wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd Rejonowy, a ewentualnie o jego zmianę i uwzględnienie wniosku.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja okazała się bezzasadna.

Nie są skuteczne podniesione w apelacji zarzuty.

Nie zachodzą również uchybienia, które Sąd Okręgowy bierze pod uwagę z urzędu, a których skutkiem byłaby nieważność postępowania – art. 378 § 1 kpc.

Postanowienie Sądu Rejonowego odpowiada prawu aczkolwiek w zakresie, w jakim dotyczy oddalenia wniosku odnośnie linii wysokiego napięcia argumentacja prawna przedstawiona na jego uzasadnienie nie zasługuje na uwzględnienie. Bezspornym pozostaje, że przedmiotowa linia wysokiego napięcia została wybudowana na działce wnioskodawców na podstawie zezwolenia zawartego w Decyzji Prezydium Rady Narodowej w N. z dnia 3.10.1958r. wydanej na podstawie art. 35 ustawy z dnia 12.03.1958r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości. To zaś zgodnie z uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 8.04.2014 r., sygn. III CZP 87/13 w zakresie dotyczącym tej linii wyklucza możliwość nabycia przez zasiedzenie służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu. W uchwale tej Sąd Najwyższy wskazał, że inny jest charakter władania cudzą nieruchomością w zakresie treści służebności gruntowej a inny jest charakter władania nieruchomością przez przedsiębiorcę, w związku z wydaniem w stosunku do jej właściciela decyzji mających podstawy w art. 35 ust. 1 u.z.t.w.n. Działania przedsiębiorcy korzystającego z urządzeń przesyłowych, które legalnie postawił w związku z wywłaszczeniem jej właściciela jest wykonywaniem uprawnień zagwarantowanych takiemu przedsiębiorcy w ustawie albo w decyzji. Nie są to akty posiadania cudzej nieruchomości, skierowane przeciwko jej właścicielowi. Zaakcentował tu Sąd Najwyższy brak możliwości skutecznego przeciwstawienia się przez właściciela nieruchomości przedsiębiorcy, który z urządzeń przesyłowych korzysta legalnie na podstawie ustawowego upoważnienia, tak jak przez właściciela nieruchomości, na której urządzenia przesyłowe umieszczone zostały bez tytułu prawnego. W tym pierwszym przypadku właściciel nieruchomości nie może aktom przedsiębiorcy skutecznie się przeciwstawić, tamując mu drogę do zasiedzenia służebności cywilnoprawnej. Niezależnie od tego, Sąd Najwyższy w uzasadnieniu przedmiotowej uchwały zwrócił uwagę na trwały charakter decyzji wydanej w oparciu o art. 35 u.z.t.w.n. Wskazał, że jeśli decyzja taka została wydana na rzecz przedsiębiorcy to w związku z niewygaszaniem przez ustawodawcę skuteczności tego rodzaju decyzji po wejściu w życie przepisów o służebności przesyłu – ma on w dalszym ciągu tytuł prawny do korzystania z cudzej nieruchomości na te cele, o których w decyzji tej orzeczono. Taki zatem skutek wskazanej decyzji w stosunku do nieruchomości pozwalał na oddalenie wniosku we wskazanym zakresie.

Zgodnie z treścią art. 305² § 1 kc jeżeli właściciel nieruchomości odmawia zawarcia umowy o ustanowienie służebności przesyłu, a jest ona konieczna dla właściwego korzystania z urządzeń, o których mowa w art. 49 § 1, przedsiębiorca może żądać jej ustanowienia za odpowiednim wynagrodzeniem. Z powyższego wynika, iż jedną z przesłanek ustanowienia służebności przesyłu jest „konieczność” ustanowienia tej służebności dla właściwego korzystania z urządzeń przesyłowych. Skoro zatem uczestnikowi na podstawie decyzji administracyjnej wydanej w oparciu o art. 35 ust. 1 ustawy o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości przysługuje już tzw. służebność publiczna (ustawowa), bezzasadne jest żądanie ustanowienia służebności przesyłu.

W pozostałej części tak ustalenia faktyczne Sądu Rejonowego jak i dokonana w oparciu o te ustalenia kwalifikację prawną należy w pełni podzielić.

Nie zasługuje na uwzględnienie najdalej idący zarzut podniesiony w apelacji, w jakim to apelujący wskazywał na nierozpoznanie istoty sprawy, a którego uwzględnienie musiałoby skutkować uchyleniem zaskarżonego postanowienia i przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania. W ocenie apelującego przedmiotowe uchybienie w niniejszej sprawie polegało na nierozpoznaniu tego, co konkretnie miało stanowić przedmiot zasiedzenia, a co powinno być przedmiotem opinii biegłego. Wskazywał, że wniosek o zasiedzenie co do przedmiotu nie pokrywał się z wnioskiem o ustanowienie służebności, albowiem nie obejmował strefy ochronnej.

Z tak sformułowanym stanowiskiem apelującego nie można się zgodzić. Jak wskazuje sam apelujący nierozpoznanie istoty sprawy ma miejsce, gdy Sąd nie wnikał w całokształt okoliczności sprawy, nie zbadał merytorycznej podstawy powództwa (wniosku), gdy rozstrzygnięcie nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, a także gdy Sąd bezpodstawnie przyjął, że istnieje przesłanka materialno-prawna lub procesowa unicestwiająca roszczenia. Nie można jednak stwierdzić, aby w niniejszej sprawie Sąd dopuścił się wskazanych uchybień.

Zważenia wymaga, że przedmiotem niniejszej sprawy było to, czy zachodzą podstawy do ustanowienia służebności. Skoro możliwość taką wyklucza m.in. nabycie przez uczestnika takiego prawa w drodze zasiedzenia, prawidłowo Sąd mając na względzie postawiony w tym zakresie przez uczestnika zarzut badał, czy do takiego zasiedzenia doszło w niniejszej sprawie. Nie można zatem twierdzić, aby przedmiot badania Sądu odbiegał od tego co stanowiło istotę sprawy. Podkreślić jednocześnie trzeba, że badanie kwestii zasiedzenia w oparciu o podniesiony zarzut nie prowadzi do nabycia przez uczestnika żadnych praw. Nie daje ono m.in. podstaw do wpisu w księgach wieczystych. Brak zatem było potrzeby wskazywania przez Sąd, w jakich konkretnie granicach doszło do zasiedzenia.

Wskazać jednocześnie trzeba, że prawidłowo Sąd Rejonowy, dokonując identyfikacji położenia linii energetycznych oparł się na opinii biegłego T. J., uznając ją za fachową i rzetelną. Zasadnie wskazał, że nie ma racji pełnomocnik wnioskodawców twierdząc, że opinia winna określać szerokość pasa służebności przesyłu maksymalnie korzystnego dla wnioskodawców sposobu korzystania z nieruchomości. Opinia geodezyjna w zakresie ustanowienia służebności przesyłu winna określać pas rzeczywiście zajęty pod służebność wraz z obszarem strefy ochronnej stanowiącej pas oddziaływania linii na nieruchomość, który w niniejszej sprawie został ustanowiony na 9 metrów od osi linii w każdą stronę. Jak wywodził Sąd powierzchnia służebności przesyłu powinna być „konieczna dla właściwego korzystania z urządzeń”. W niniejszej sprawie szerokość terenu niezbędnego do obsługi sieci po zmianie przeznaczenia terenu zostanie zaś zredukowana do szerokości pasa eksploatacyjnego, który powinien być traktowany jako pas służebności przesyłu.

Za chybione ocenić trzeba także pozostałe zarzuty apelacji. Większość z nich opiera się na założeniu o braku możliwości ustanowienia służebności o treści odpowiadającej treści służebności przesyłu przed dniem 3.08.2008 r., kiedy to weszły przepisy umożliwiające ustanowienie prawa o takiej treści. Obszerna argumentacja wskazana przez apelującego na poparcie tak skonstruowanej tezy nie może odnieść zamierzonych skutków. Stanowi ona polemikę z jednoznacznym w tym zakresie stanowiskiem Sądu Najwyższego, który nawiązując do potrzeby stosowania wykładni funkcjonalnej, opowiedział się za możliwością tak ustanowienia służebności o treści odpowiadającej obecnej służebności przesyłu, jak i możliwością nabycia takiej służebności przez zasiedzenie (m.in. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 7.10.2008 r., sygn. III CZP 89/08, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10.07.2008 r., sygn. III CSK 73/08, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3.08.2008 r., sygn. II CSK 626/12, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22.05.2013 r., sygn. III CZP 18/13). Odwołanie się przez apelującego do wyroku Sądu Okręgowego we Wrocławiu oraz do odosobnionych poglądów w doktrynie nie wytrzymuje krytyki z poglądami wyrażonymi w omawianym przedmiocie przez Sąd Najwyższy, które co do zasady znajdują odzwierciedlenie w orzecznictwie sądów powszechnych, a które podziela także Sąd Okręgowy.

Nie można zgodzić się z twierdzeniem aby dopuszczenie możliwości ustanowienia takiej służebności miało mieć charakter prawotwórczy. Bezzasadnie apelujący odwoływał się tu do kwestii braku nieruchomości władnącej, która to uniemożliwia ustanowienie służebności gruntowej jako mającej na celu zwiększenie użyteczności takiej nieruchomości, a nie użyteczności przedsiębiorstwa. Jak przyjął Sąd Najwyższy (m.in. w postanowieniu z dnia 8.09.2006 r., II CSK 112/06) w skład przedsiębiorstwa także mogą wchodzić nieruchomości (art. 55¹ pkt 2 kc). Co więcej, trudno w zasadzie wyobrazić sobie funkcjonowanie przedsiębiorstwa energetycznego bez nieruchomości. Ułatwienie funkcjonowania przedsiębiorstwa może zaś w okolicznościach konkretnej sprawy zwiększyć użyteczność nieruchomości należącej do tego przedsiębiorstwa. W takim kontekście Sąd Najwyższy opowiedział się za potrzebą uzupełnienia swoistej luki w prawie polegającej na braku możliwości prawnego uwzględnienia interesów właścicieli nieruchomości wchodzących w skład przedsiębiorstwa. Zwrócił uwagę Sąd Najwyższy na rozwój cywilizacyjny i postęp techniczny, które to także powinny determinować konieczność dynamicznej wykładni przepisów regulujących służebności gruntowe. Odwołanie się do wykładni funkcjonalnej ocenić trzeba w związku z powyższym za uzasadnione. Potrzeby takiej nie dezawuuują argumenty apelującego wskazującego na brak możliwości przeciwstawiania się wykonywaniu służebności przez właścicieli nieruchomości obciążonych oraz ich swoistym niejako zaskakiwaniu nabyciem praw przez przedsiębiorstwo. Stwierdzenia wymaga, że dostarczanie przez państwowe przedsiębiorstwa energetyczne energii elektrycznej oraz budowa i konserwacja urządzeń do tego służących, stanowiło wykonywanie zadań gospodarczych państwa, a zatem było zadaniem w ramach dominium a nie imperium. Jak wskazał Sąd

Rejonowy jedynie wykazanie w sposób zindywidualizowany, że z uwagi na siłę wyższą brak było możliwości przeciwstawienia się wykonywaniu posiadania służebności przesyłowej, mogłoby uzasadniać tego rodzaju wywody. Apelujący warunkowo tego natomiast nie spełnił.

Za bezzasadny w tym miejscu ocenić trzeba równocześnie zarzut naruszenia art. 3 kc poprzez jego niezastosowanie i uwzględnienie zarzutu zasiedzenia służebności przesyłu, w sytuacji gdy termin konieczny do zasiedzenia służebności przesyłu może biec dopiero od dnia, w którym prawo to zostało ustanowione. Apelujący jak się zdaje, bezzasadnie instytucję służebności przesyłu stawia tu na równi z instytucją służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu. Jak wskazał natomiast Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 23.10.2013 r., sygn. IV CSK 30/13 choć oba te prawa posiadają podobną treść oraz pełnią te same funkcje, to nie oznacza to aby można było je utożsamiać.

Ponadto jak wskazał Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 22.05.2013 r., sygn. III CZP 18/13, nie można uznać, by możliwość pełnego doliczenia okresu posiadania przed dniem 3.08.2008r., tj. przed datą wejścia w życie przepisów regulujących służebność przesyłu, mogła stanowić zaskoczenie dla zainteresowanych podmiotów, zwłaszcza dla właścicieli nieruchomości, które zostają obciążone służebnością przesyłu. W razie braku możliwości zaliczenia tego okresu na poczet posiadania służebności przesyłu na nieruchomości powstałaby służebność gruntowa o treści odpowiadającej służebności przesyłu, z perspektywy więc zakresu ograniczeń prawa własności skutek byłby w obu wypadkach taki sam. Sąd Najwyższy uznał więc, że taka praktyka orzecznicza nie narusza art. 2 i 21 ust. 1 i 2 Konstytucji, jak również zasady niedziałania prawa wstecz, wyrażonej w art. 3 kc. Wskazał, że skoro wejście w życie art. 305¹-305⁴ kc nie spowodowało istotnych zmian w sferze prawnej właścicieli nieruchomości, na których zlokalizowane są urządzenia przesyłowe, sytuacja ta nie mogłaby być porównywana ze skutkami wprowadzenia nowego prawa rzeczowego i w konsekwencji nie ma uzasadnionych powodów, by uwzględnienie okresu sprzed wejścia w życie nowelizacji było równoznaczne z naruszeniem gwarancyjnego celu zakazu retroakcji. Z tej przyczyny – zdaniem Sądu Najwyższego - traktowanie art. 305¹-305⁴ kc jako nowego prawa w rozumieniu zasady niedziałania prawa wstecz, jest za daleko idące. Sąd Okręgowy w całości podziela powyższą argumentację Sądu Najwyższego.

Bez znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy była powoływana przez skarżącego okoliczność dotycząca pytania prawnego, które Sąd Okręgowy we Wrocławiu wystosował do Trybunału Konstytucyjnego odnośnie zgodności z Konstytucją art. 292 kc w zw. z art. 172 § 1 kc i art. 285 kc w zakresie, w jakim przepisy te stanowią podstawę prawną nabycia w drodze zasiedzenia przed dniem 3.08.2008 r. służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu. Sąd Okręgowy rozpoznający niniejszą sprawę nie powziął wątpliwości co do konstytucyjności takiej wykładni powołanych przepisów. Gdyby jednak Trybunał Konstytucyjny stwierdził niezgodność z Konstytucją dotychczasowej wykładni przepisów dotyczącej zasiadywania przedmiotowej służebności w świetle art. 401¹ kpc osoby zainteresowane nie zostaną pozbawione możliwości ochrony swoich praw.

W odniesieniu do zarzutu zastosowania wykładni prawotwórczej wskazać trzeba, że w powołanej wyżej uchwale z dnia 22.05.2013 r., III CZP 18/13, Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, że konstrukcja prawna służebności przesyłu, wprowadzona z dniem 3.08.2008 r., została ukształtowana z jednoznaczną intencją potwierdzenia dotychczasowej praktyki orzeczniczej, która konsekwentnie przyjmowała możliwość ustanowienia na nieruchomości służebności gruntowej, pozwalającej na korzystanie ze znajdujących się na niej urządzeń przesyłowych przez przedsiębiorcę wykorzystującego je w swojej działalności gospodarczej oraz możliwość nabycia przez zasiedzenie służebności gruntowej o cechach odpowiadających służebności przesyłu, uregulowanej następnie w art. 305¹-305⁴ kc. Sąd Najwyższy wskazał, że celem i rezultatem powyższej praktyki orzeczniczej było ustalenie treści norm prawnych - przepisów o służebnościach gruntowych – w odniesieniu do stanów faktycznych związanych z urządzeniami przesyłowymi oraz że praktyka ta miała charakter rekonstrukcyjny, nie polegała zaś na tworzeniu prawa. Z perspektywy systemu prawa wprowadzenie art. 305¹-305⁴ kc oznaczało więc przede wszystkim uszczegółowienie obowiązujących unormowań i nie wiązało się z wprowadzeniem norm prawnych, odbiegających znacznie od norm obowiązujących wcześniej w ramach ogólnej regulacji służebności gruntowych.

Prawidłowo zatem przedmiotem badania Sądu Rejonowego było to, czy doszło do zasiedzenia służebności w oparciu o odpowiednio stosowane przepisy dotyczące zasiedzenia służebności gruntowej.

Sama możliwość stwierdzenia zasiedzenia służebności o treści odpowiadającej treści służebności gruntowej została przesądzona powyżej. Podzielić trzeba natomiast stanowisko Sądu Rejonowego, że spełnione zostały konieczne ku temu przesłanki. Za chybiony uznać trzeba w szczególności zarzut naruszenia art. 348 zd. 2 kc w zw. z art. 6 kc poprzez brak wykazania aby doszło do skutecznego przeniesienia posiadania służebności przez Skarb Państwa na rzecz poprzednika prawnego uczestnika. Bezspornym bowiem w sprawie pozostaje, że do 1.02.1989 r. z uwagi na zasadę jednolitej władzy państwowej posiadaczem nieruchomości apelujących w zakresie treści służebności był Skarb Państwa.

Należy podkreślić, że posiadanie rozciąga się na nieruchomość i jej części składowe. Zgodnie z art. 50 kc za części składowe nieruchomości uważa się także prawa związane z jej własnością. W związku z tym posiadacz nieruchomości uprawniony jest do posiadania służebności związanych z nieruchomością władnącą. Osoba, na rzecz której nastąpiło przeniesienie posiadania nieruchomości władnącej, uprawniona jest do posiadania służebności związanych z tą nieruchomością. Przeniesienie posiadania nieruchomości władnącej powoduje także przeniesienie służebności z nią związanej i jest wystarczającym tytułem legitymującym do wykonywania posiadania w granicach, w jakich nastąpiło to przeniesienie. Co do własności nieruchomości władnącej Sąd Okręgowy odwołuje się do faktów znanych Sądowi z urzędu w związku z rozpoznawaniem innych spraw, a mianowicie do dowodu z KW nr (...) prowadzonej przez Sąd Rejonowy w Nowym Sączu dla dz. ewid. nr (...)i(...), z której wynika, że jako właściciel ujawniony jest Skarb Państwa, a jako wieczysty użytkownik oraz właściciel budynku ujawniony jest Zakład (...) S.A. w K. na podstawie decyzji Wojewody (...) z dnia 30.06.1995r., (...) oraz aktu notarialnego z dnia 20.07.1993r. o przekształceniu Przedsiębiorstwa Państwowego Zakład (...) w K. w jednoosobową spółkę akcyjną Skarbu Państwa pod nazwą Zakład (...) S.A. w K. o czym była mowa powyżej. Z decyzji Wojewody (...) z dnia 30.06.1995r. wydanej na podstawie art. 2 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 29.09.1990r. o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości wynika, że przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...) w K. nabyło z dniem 5.12.1990r., z mocy prawa, użytkowanie wieczyste gruntu stanowiącego dz. ewid. nr (...)i (...) położone w N. oraz własność posadowionych na tych działkach budynków i urządzeń, w tym stacji transformatorowej. W związku z powyższym Sąd uznał, że decyzja Wojewody (...) z dnia 30.06.1995r. stanowi dowód przeniesienia posiadania ze Skarbu Państwa na przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...) w K. nieruchomości władnącej stanowiącej dz. ewid. nr (...)i (...). Na tej podstawie przyjął, że po dniu 1.02.1989r. Skarb Państwa przeniósł na poprzednika prawnego uczestnika posiadanie nieruchomości władnącej i jej części składowych, tj. posiadanie służebności.

Wątpliwości nie nasuwa z kolei kwestia następstwa prawnego uczestnika w stosunku do Skarbu Państwa. Zostało to wykazane stosownymi dokumentami obrazującymi kolejne przekształcenia organizacyjne uczestnika. Kwestia ta była przedmiotem ustaleń m.in. Sądu Okręgowego w Nowym Sączu w sprawie I C 137/12. Odniósł się do niej także Sąd Okręgowy w sprawie III Ca 256/14, III Ca 482/12 oraz III Ca 31/12.

Za bezprzedmiotowe ocenić trzeba w związku z powyższym zarzuty, w których apelujący podnosił, że nie wykazane zostało przeniesienie własności kolejnych urządzeń przesyłowych. Zważenia wymaga, że czynność prawna mająca za przedmiot przedsiębiorstwo zgodnie z treścią art. 55² kc obejmuje wszystko co wchodzi w skład tego przedsiębiorstwa. Podkreślić nadto trzeba, że apelujący, domagając się ustanowienia służebności przesyłu sam prawo własności wnioskodawcy w stosunku do takich urządzeń przyznał. Własność urządzeń przesyłowych po stronie przedsiębiorcy zgodnie z treścią art. 305¹ kc stanowi bowiem przesłankę prawa służebności przesyłu o ustanowienie jakiego wnosił.

Na uwzględnienie nie zasługuje wreszcie zarzut naruszenia art. 5 kc. Zgodnie z wyrokiem SN z dnia 31.05.2006 r., IV CSK 149/05 korzystanie z dobrodziejstwa art. 5 kc jest możliwe jedynie wówczas, gdy strona wskaże, jakie zasady współżycia społecznego doznały naruszenia w konkretnej sytuacji. Nie wystarczy zatem ogólne i lakoniczne powołanie się na naruszenie powyższej normy. Należy też pamiętać, iż zastosowanie art. 5 kc nie obejmuje sytuacji, w których interes strony podlega ochronie za pomocą innych środków prawnych (wyrok SN z dnia 14.12.2004 r., II

CK 255/04, Lex nr 277869). W niniejszej sprawie istniała możliwość przełamania woli państwa przez apelującego w drodze korzystania ze środków ochrony cywilnoprawnej. Sam fakt utrudnionej ochrony prawnej prawa własności w ówczesnym okresie nie przesądza, iż była ona niemożliwa. Istotna jest też okoliczność, że nabycie własności rzeczy przez posiadacza kosztem właściciela jest usprawiedliwione prawnie. Przepisy bowiem nie przewidują rekompensaty za obciążenie służebnością nieruchomości. To za nieskuteczne pozwala ocenić zarzuty, w których apelujący wskazywał na świadome działanie mające na celu obejście przepisów o wynagrodzeniu za ustanowienie służebności.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy uznał apelację za niezasadną, co prowadziło do jej oddalenia na podstawie art. 385 kpc i art. 13 § 2 kpc.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na zasadzie art. 520 § 1 kpc.

(...)